Štev. 77. V Ljubljani, dne 9. novembra 1907. Leto I.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Državno gospodarstvo.

Finančni minster dr. vitez Korytowski je v torek predložil državnemu zboru proračun za leto 1908. V zadnji številki smo na kratko omenili one postavke v proračunu, katere tičejo denarne svote, ki so namenjene iz državih dohodkov za Kranjsko. Ker pa so izvajanja, s katerimi je pospremil finančni minister predložitev proračuna, zelo zanimiva, jih hočemo na kratko omeniti.

Pri sestavi državnega proračuna za leto 1908. je bilo treba premagati posebno te dve težkoči: bilo je treba najti pokritka za svoto 39 milijonov, katera se porabi za regulacijo uradniških plač državnim uslužbencem in katera se je v tekočem letu pokrila s prebitki iz državne blagajne, ter pokritka za večje državne stavbe, za katere so se morali izdatki povišati za 10 milijonov. Splošno so se zvišale potrebščine za 62 milijonov kron. Vladi se ne sme predbacivati, da morda lahkomiselno upravlja državne dohodke, kajti misliti je treba nato, da bodo sledila boljšim letom slabejša, in da to niso prazne bajke, kar kaže predloženi proračun, iz katerega je razvidno, da so redni izdatki poskočili za 114 milijonov kron, dočim so se redni dohodki zvišali samo za 98 milijonov. Tudi ni pričakovati, da bodo dohodki v prihodnjih letih ostali na isti višini, kakor leta 1908. Letošnja letina je bila sicer srednje dobra, ali vsaj po množini ni dosegla dobrih letin 1905 in 1906. Industrija ima sicer še za dolge čase dovolj opravka, ali že se kažejo znamenja za pojemanje. Poleg tega še podražitev denarja, s katero se mora tudi še nekaj časa računati. Davčni dohodki se bodo tudi, kakor kaže, zmanjšali. Po letu 1908. ostali prebitki se bodo zopet porabili v plodonosne investicije. Za l. 1906. so znašali prebitki 145 milijonov kron, od katerih se je 63 milijonov že porabilo za izredne izdatke, posebno na račun vojnih kreditov in za vodna pota, 83 milijonov pa se porabi v podporo kmetijstvu, obrti in industriji. (Kako se je ta svota razdelila, smo poročali že v zadnji številki.)

Proračun za l. 1908. priča o gospodarski moči države in upati je, da se bo dala tudi sanacija deželnih financ in zavarovanje za starost in onemoglost, kar je oboje vezano na državno pomoč, srečno izvesti. Da se pa omogočijo te izvedbe, je treba modre samoomejitve in skrbnega združenja moči. Sicer bo treba razširjenja že obstoječih virov za dohodke in otvoritev novih, ali vzlic temu se mora gledati na to, da se državni dohodki ne bodo uporabljali za manj nujne potrebe.

Govoreč o industriji, poudarja minister, da jako dobro uspeva železna industrija, vendar pa je pričakovati, da se bodo razmere vsled manjše potrebe železnih izdelkov sicer ne še takoj, pač pa v doglednem času nekoliko poslabšale. Dobro uspeva tudi sladkorna industrija, kateri je tudi bodočnost zagotovljena. Slabe so razmere za nafto Za tekstilno industrijo se tudi kaže popuščanje.

Mnogo vpliva na sedanje gospodarsko stanje velika draginja denarja, kateri je mnogo kriva amerikanska denarna kriza. Dunajski denarni trg ni bil po tej krizi preveč prizadet in je ohranil svojo samostojnost. Napetosti denarnih razmer so večinoma povod velika inozemska državna posojila po burski in posebno po rusko-japonski vojni. Avstrijsko-ogrska banka kolikor mogoče nasprotuje povišanju obrestne mere, kar je za nas velikega gospodarskega pomena in se naslanja na razmerno trdne kurze naših državnih rent in drugih vrednosti napram podobnim vrednostim gospodarsko najvišje stoječih drugih držav.

H koncu poudarja minister, da so naše gospodarske in financielne razmere zdrave v vsakem oziru in da se sme upati tudi nadaljnega ugodnega razvoja. V poldrugem letu delovanja sedanje vlade ni bilo treba nikakih novih dolgov, dasiravno se je izdalo velike svote za vojne namene, za izboljšanje plač državnim uslužbencem, za luške gradnje v Trstu, za prekoračenja proračuna pri gradbi alpskih železnic itd. Vzlic tem velikim izdatkom pa tudi ne bo treba v najbližjem času novih posojil, dasiravno je državni zbor že dovolil velike kredite. Za nadaljni gospodarski razvoj je tudi velikega pomena novo sklenjena nagodba z Ogrsko, katero je treba izvesti. S pozivom k medsebojnemu spoštovanju in poudarkom, da se gre za velike stvari, je zaključil minister svoja izvajanja.

Marsičesa še pogrešamo Slovenci v državnem proračunu, veliko je še stvari, ki so nam nujno potrebne, omenimo naj le slovensko vseučilišče v Ljubljani, katero še ni našlo dopadajenja v očeh naše vlade in ne postavke v državnem proračunu. Vse premajhne so tudi postavke, namenjene našemu narodnemu gospodarstvu. Nekaj pa je vendarle, kar smemo imenovati pridobitev na našem narodnem polju. podržavljenje ljudski šol v Trstu, s čimer je tržaškim Slovencem zagotovljena slovenska ljudska šola Skrb naših poslancev pa mora biti, da posvetijo vse svoje moči v dosego drugih, za naš narodni razvoj tako velevažnih zahtev, da bomo vsaj tedaj, ko se bo prihodnje leto predložil državni proračun, našli med izdatki tudi postavko za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

Boj družbi sv. Mohorja?

Na glavnem zboru narodne stranke na Štajerskem je predlagal urednik „Narodnega lista“ g. Spindler, da naj se sklene med družbo sv. Cirila in Metoda ter družbo sv. Mohorja, nekak junktim, po katerem naj bi naprednjaki bojkotirali družbo sv. Mohorja, kakor bojkotirajo družbo sv. Cirila in Metoda klerikalci, in udeležniki shoda so mu burno pritrjevali. Od tedaj čitamo po vseh liberalnih in liberalno navdahnjenih listih enake pozive, podprte z enakimi vzroki. Navaja se, da so duhovniki poverjeniki družbe sv. Mohoraja, odkljanjali darove Mohorjanov za družbo sv. Cirila in Metoda, da so odvračali Mohorjane od darovanja družbi sv. Cirila in Metoda i. t. d. Primerno je torej, da tudi naš list zavzame svoje stališče v tej stvari.

Družba sv. Mohorja se je v zadnjih letih povzpela do res impozantnega števila članov, in priznati mora vsak odkritosrčni Slovenec, da so se Slovenci velikokrat z nekim posebnim zadovoljstvom trkali po prsih, češ, tako majhen narod smo, a imamo družbo, katera je dala ves čas svojega obstoja že toliko in toliko milijonov knjig slovenskemu narodu, v katerem šteje toliko in toliko tisočev udov; bili smo nasproti tujcem zelo ponosni s svojo družbo sv. Mohorja. Število udov je letos nekoliko nazadovalo. za okroglih tri tisoč. V družbinem vestniku smo našli navedene razne vzroke tega nazadka, ali pravega pa nismo našli, zato ga tu navajamo: Po onem razburljivem shodu zaupnikov v Celovcu dne 26. julija 1906., na katerem so koroški Slovenci sklenili, da se ne udeleže katoliškega shoda v Ljubljani. se je začelo posebno med kranjskimi in štajerskimi klerikalci neko gibanje proti družbi sv. Mohorja, katerega posledica je bila, da je padlo število udov v ljubljanski in lavantinski škofiji.

Ni bilo temu zmanjšanju števila udov krivo, da ni družba izdala molitvenika, temveč edinole nekaka pasivna resistenca kranjske in štajerske duhovščine. Sedaj pa, ko je oficielno vodstvo koroških Slovencev zopet uklonilo svoj tilnik pred „vsemogočno“ S. L. S., ali bolje rečeno pred gospodi v „Katoliški tiskarni“, je izginil povod te pasivne

---

LISTEK.

Spomini slepega pinča.

Spisal Vladimir Levstik.

Plemenita kri se pretaka po mojih žilah; da se po služim človeškega izraza, sem takorekoč aristokrat. Zakaj moja mati si je stekla na razstavah pet kolajn in eno častno priznanje. Imela je mnogo oboževalcev, pa je bila trdosrčna krasotica; malokateremu je naklonila svoje srce.

Toda večkrat se zgodi po pregovoru: kdor rad izbira, izbirek dobi. Moja ranjka mama blagega spomina se je. živa primera za to resnico, na življenje in smrt zagledala v cucka potujočega lajnarja, ki je bil kdovekje rojen in kdovekake pasme. Kratka je bila ta ljubezen, kot kazen za svojo mesalianco pa je dobila mamica mene in še tri brate v spomin.

Njen lastnik, star baron, nas je vse skupaj obsodil na smrt, ker nismo bili lepo beli, kakor ona, temveč okrašeni s črnimi progami, s pečatom materine sramote. Moji trije bratje so bili že zakopani v gnoj, tistikrat pa pride mimo hlapca, ki je izvrševal ta rabeljski posel, štirinajstletna sosedova hčerka, dekle silno lepega obraza in še usmiljenejšega srca. Jaz revež, ki sem že brcal v pravljeni jami. se ji zasmilim, solze ji stopijo v oči, in ko jih hlapec zagleda. mi je bilo oteto življenje.

Še danes se z ljubeznijo in žalostjo spominjam blage Lojzke, ki mi je z žličico nalivala mleka v brezzobi gobček, dokler nisem prenesel druge hrane. Tako mična sicer ni bila kakor moja mati, ampak slična je bila njena usoda; zategadelj je skočila v vodo ravno tistikrat, ko sem pozdravil jaz svoj sedmi zarod potomcev.

Njeni mali bratje in sestre so me nepopisno ljubili; venomer so me vodili in prenašali po dvorišču. Če smem verjeti gospodarju, ravno zaraditega nisem nikdar dosegel svoje polne krasote, kakršno sem podedoval od matere in od očeta.

Z baronovo hčerjo, ki se je omožila, se je kmalu po mojem rojstvu tudi mamica preselila na Dunaj, tako da je nikdar niso videle moje oči. Vse, kar mi je znanega o nji, vem po ustnih sporočilih svojega odličnega in izkušenega prijatelja Hektorja, ki je bival pri vaškem učitelju in je izgubil življenje pod morilnimi kolesi baronovega avtomobila, ko je bilo meni ravno osem mesecev.

Krrrvav! Vav, vav! Krrrvav! Kdo, hudiča, iztika okrog moje koče? Da bi ga vsaj videl. Ej, to je nadloga, če je kuže slepo, bog pomagaj. Ljudem se bolje godi. Kadar oslepe, si privežejo psa na motvoz, da jih vodi po svetu, in beračijo za milodare. Če pa oslepimo mi, nas večinoma pošljejo h konjaču; le ako so posebno milostni, nam dado še košček kruha ali golo kost na stara leta. Nehvaležna pasma to! Mi smo bržkone edina poštena bitja pod solncem: človek je k večjemu malo boljši od mačke.

Krrr! Krrrvav! Ah, sanjalo se mi je . . . Iz bivših časov: mislil sem, da vasujem pri ranjki Obrezatovi Živi, pa me moti suh pritepenec, logarjev Tekelj, ki sem ga v mladih letih ogrizel do smrti. Ta mrcina zdaj teži mojo vest. Venomer me straši v sanjah; nemara bom moral še odgovarjati zanj, za nečistnika in prešestnika, kadar pride ura in me pokliče pred sodnji stol.

Pa kaj! V peklu ne more biti huje, nego je moje življenje. Včasih je še bilo, včasih, ko smo bili še čvrsti, lepi fantje, ko nam je še igralo srce, kadar smo se srečavali z našimi dekleti.

O, jerum, jerum! Dekleta, dekleta! To je cilj in konec življenja, to je najlepše pasje veselje. Miruj, duša moja, prepozno je . . . Nič več, nič več . . . Zdaj hodim jaz mimo njih in one mimo mene, kakor da se ne poznamo; edina moja predsmrtna želja je, da bi se še enkrat najedel klobase, preden iztegnem svoje štiri. Štiri? Da štiri . . . Tempi passati!

Lepa si, pasja ljubezen, nepozabno lepa! Blagoslovljeni časi, ko si radostila moje srce! Sicer si skoro takšna,

resistence, in prepričani smo, da se bo s te strani delalo z vso močjo nato, da se doseže zopet prejšnje število udov. Pri celi stvari pa je treba pomniti, da posebno kranjski klerikalci zadnja leta niso odkritosrčni prijatelji celovške koroške družbe sv. Mohorja kajti jezi jih, da je nimajo sami v rokah, da je v družbinem odboru zastopanih tudi nekaj mož za katere vedo, da niso njihovega mišljenja. Tako je razmerje klerikalcev napram družbi sv. Mohorja. Liberalci so družbo sv. Mohorja sicer podpirali kot splošno slovensko družbo, bogve kakega zanimanja zanjo sicer niso kazali, pač pa je izšlo iz njihovih vrst leto za letom več prav primernih reformskih predlogov, kateri se pa večinoma niso upoštevali, kakor tudi ne enaki predlogi z druge strani.

Družba je hodila svojo pot, začrtano po pravilih, ki so pravila cerkvene bratovščine pod pokroviteljstvom celovškega škofa, in ta pravila so skoraj neizpremenljiva, ker je za njihovo izpremembo treba privoljenja dveh tretjih dosmrtnih udov, odbor pa volijo edino le celovški člani in je odbornik le tedaj izvoljen, ako ga potrdi celovški škof

Družba sv. Cirila in Metoda se smatra s strani klerikalcev, kar je od letošnje glavne skupščine sem, za „liberalno“, ker so dobili v odboru večino možje liberalnega prepričanja, oz. jo obdržali. Enako bi se morala smatrati za liberalno tudi „Slovenska Matica“ in še več drugih naprav, pri katerih imajo večino možje naprednega prepričanja. Da bi pa bile te naprave v resnici liberalno-strankarske, ni niti pomisliti, kajti dokler izpolnjuje odbor svoje dolžnosti, kakor mu to jasno velevajo društvena pravila, katera so se svoječasno sestavila po sporazumu ustanoviteljev, pripadajočih katerikoli slovenski stranki, toliko časa ni govora o kaki politični barvi nepolitičnega društva, kakor je družba sv. Cirila in Metoda. Pa, ali je odbor družbe sv. Cirila in Metoda prekoračil društvena pravila v kakem politično-strankarskem pogledu? Ne, gotovo ne! Najboljši dokaz zato so nam oni družbini odborniki, ki ne pripadajo liberalni stranki, pa vztrajajo v odboru in ni čuti kake pritožbe z njihove strani, da bi se bil odbor postavil na drugačno stališče, kakor ga je zavzemala družba do letošnje glavne skupščine. Čemu torej rovanje proti družbi, čemu bojkot!

Ravno tako brezmiselu se nam zdi omenjeni junktim med obema družbama. Dobička ne bo imela od njega niti družba sv. Cirila in Metoda, niti družba sv. Mohorja, pač pa kvečjemu obe izgubo, in to družba sv. Cirila in Metoda večjo, občutnejšo, kakor pa družba sv. Mohorja. Prva ne razpolaga z naloženim kapitalom, je navezana na počasi in neredno kapljajoče prispevke, pri katerih je treba računati z vsakim vinarjem, dočim družba sv. Mohorja ne bo izgubila z bojkotom bogvekaj, kvečjemu da bo letni čisti dobiček nekoliko manjši. Naj odpade tretjina udov družbi sv. Mohorja, to ne bo družbe sv. Mohorja ugonobilo, naj pa izgubi družba sv. Cirila in Metoda tretjino njenih prispevkov, mora opustiti tretjino svojih zavodov. In čim strožje se bo izvajal bojkot na eni strani, tem večji odpor bo na drugi. Splošnost pa ne bo imela nikakega dobička, slovenstvo bo pri celi stvari le izgubljalo. Sicer pa, odkritosrčno povedano, ne zaupamo mnogo tistim, ki najbolj kričijo: le proč, mi bomo že sami vzdrževali našo šolsko družbo, kajti navdušenost pri nas pač potraja nekaj časa, potem se pa hudo unese.

Naše prepričanje je pač: vsak stori, kolikor mu je mogoče v prospeh narodne prosvete.

Če misli kdo, da družba sv. Mohorja ne izpolnjuje svoje naloge, če je prepričan, da ni mogoče doseči take izpremembe, ki bi ugajala njegovemu prepričanju, dobro, nihče ga ne sili biti ud družbe, pusti naj pa, da drugi, ki vidijo v družbinem delovanju kaj koristi za splošnost, porabijo to v dobro narodu. Ravno tako je z družbo sv. Cirila in Metoda. Kdor priznava družbi ono velevažno ulogo v našem narodnem življenju, ki si jo je po svojih pravilih zarisala in jo je tudi vedno dosedaj izvrševala, podpiraj družbo po svojih najboljših močeh, komur pa ni mar tega, stori po svoje, samo ne izpodkopuj, kar so zgradili in še grade drugi. Predsednik štajerske narodne stranke je izrekel na glavnem strankinem shodu velepomembne besede: „naš namen je graditi, ne pa razdirati!“ — in delovanje v smislu teh besed je bolj potrebno, kakor pa besede same.

Če ni mogoče skupno delovanje, delaj vsak po svojih mislih, a ena skupna vodilna misel naj bi obveljala povsod: dobro je dobro, odkoder pride, samo da koristi narodu!

„Čim manj bomo govorili o ljubljanskih Nemcih, tem manj jih bo.“

Dr. Šusteršič na shodu v „Unionu“ dne 3. t. m.

Bilo je ob času, ko je narodno-napredna stranka na Kranjskem v deželnem zboru sklepala zloglasno zvezo z nemškimi veleposestniki, ki predstavljajo v dež. zboru kranjsko Nemštvo. Takrat je oblekel „Slov. Narod“ glaçe rokavice, ki je ž njimi pričel božati „kranjskih“ Nemcev lica. Varno se je ogibal vseh robov, ob katerih bi prišel v nasprotje ž njimi. Ves narodni radikalizem oficielne narodno-napredne stranke je splaknil v veliko obzirnost do drugojezičnih sodeželanov naših. Takrat je tudi dr. Tavčar, ki se nikdar ni znal okleniti slovenske, ampak je vedno — celo v državnem zboru — tiral le kranjsko politiko, takrat je kot takratni voditelj narodno-napredne stranke na nekem shodu, menda v Krškem, izustil besede, da moramo napram „našim“ Nemcem biti skrajno obzirni, četudi pritiskajo Nemci na naše brate na Štajerskem in na Koroškem, moramo mi na Kranjskem, kjer imamo moč, dajati lepe zglede, kako je ravnati z drugorodci. Vzrok takim besedam je bila seve nemška deželnozborska zveza. Če pa je mislil dr. Tavčar, da bo s svojimi besedami ublažil divjanje štajerskih in koroških Nemcev napram sodeželanom Slovencem, potem je le dokazal, da surove nravi spodnještajerskih in koroških nemškutarjev, ki jim je vsako plemenito mišljenje in čutenje tuje, prav nič ne pozna.

Ostre glasove je bilo takrat čuti proti izvajanjem dr. Tavčarja. Najhujše je pa grmelo proti njemu iz tedanje katoliško-narodne stranke ter iz njenega glasila „Slovenca“. „Zvezo z Nemci“ je imela narodno-napredna stranka vsaki dan na krožniku. Predal za predalom so polnili v „Slovencu“ ter dokazovali neizmerno škodo, ki se nam iz te nenaravne zveze dogaja na vseh koncih in krajih.

Očitanja so bila pravična. Quieta non movere, je bilo geslo oficijelne politike liberalne stranke. Pustimo Nemce pri miru, naj se prosto razvijajo, naj mirno izrabljajo svojo gospodarsko premoč, naj izkoriščajo ponujano jim vladino naklonjenost, češ kaj nam pa moremo škodovati 5% del vsega kranjskega prebivalstva. Nemce so torej pustili pri miru. Brez ovire so tujci postali gospodarji kranjske veleindustrije, grabili se vže po mali obrti in trgovini; ugnezdili so se po vseh uradih, nemškim sodnikom so prihranjena vsa boljša mesta na deželnem sodišču ljubljanskem, dočim naj gre slovenski kmetavzar ven na deželo; utrdili so si svojo opozicijo pri finančni prokuraturi, pri finančnem ravnateljstvu in drugod. Brez resnega odbora je vlada leto za letom pošiljala vse slovensko uradništvo s Štajerskega na Kranjske ter ga nadomeščala s kurzovci. Tako so se torej razvijali Nemci na Kranjskem v času, ko jih je varovalo prijateljstvo slovenske liberalne stranke. Da ob tem položaju na kako ofenzivno politiko zlasti še zunaj kranjskih mej ni bilo misliti, je umevno.

Pravična in upravičena je bila torej obsodba take politike, pa naj je tudi prišla s klerikalne strani. Pustiti Nemca pri miru se pravi toliko, kakor pustiti rasti njegovo moč do onega trenotka, ko bo lahko dejal: sedaj sem pa jaz gospod!

Pa kaj smo morali doživeti? „Nemška zveza“ narodno-napredne stranke z nemškimi veleposestniki se je zrušila. V tistem trenotku pa so se vjeli Nemcem za frak naši klerikalci, naša Slovenska ljudska stranka, ki je prej sto in stokrat bila preklela svoje nasprotnike zaradi narodnega izdajstva, zaradi „nemške zveze“. Z razvitimi prapori je korakala v tabor, ki ga je pravkar bila zapustila slovenska narodno-napredna stranka. Prvi uspeh izpremenjene fronte je samostojna nemška gimnazija v Ljubljani z vsemi svojimi škodljivimi priveski. In kakor je prejšnja zaveznica Nemcev bila v milosti pri baronu Heinu, tako se sedanja njihova zaveznica solnči v pokroviteljstvu Schwarzovem. Tudi „Slovenec“ je že nataknil mehke rokavice, kajti bognedaj, da bi skrivil las gospodom v palači na Bleiweisovi cesti, še manj pa je treba užalostiti kazinsko gospodo. In da bi ljudje predolgo časa ne ugibali, kaj pomeni izpremenjeni tok visoke politike naših klerikalcev, zato je dr. Šusteršič na svojem shodu 3. t. m. slovesno napovedal, da se hoče Slovenska ljudska stranka napram Nemcem odslej držati prav take taktike, kakršno je bila imela prejšna zaveznica Nemcev — narodno-napredna stranka. „Čim manj bomo o ljubljanskih Nemcih govorili . . .“, je postalo vodilno geslo te taktike.

In morala te naše kranjske politike? Da so si „liberalci“ in „klerikalci“ do pičice enaki. Breznačelnost tu, breznačelnost tam — narodni politiki. Osebne in strankarske koristi nad vse, vse drugo je postranska stvar, je sredstvo. Mej ta sredstva pa štejejo naprednost, svobodomiselnost na eni, vere in nauke Kristove na drugi strani, narodnost in narodno-gospodarstvo pa na obeh straneh. Na obeh straneh prav tiste osebe, prav tisti značaji, samo imena so druga. Za „fantomi“ se lovite, gospoda — —.

Koroški Slovenci na razpotju.

IV.

V četrtek popoldne se je vršil v Celovcu izredni občni zbor „Katoliško političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“. Spored je obsegal poročilo o položaju, nadomestne volitve, preosnovo društva in slučajnosti. Po vsem, kar se je v zadnjih časih delalo in govorilo v slovenskem Gorotanu, je bilo pričakovati, da bo ta občni zbor precej buren, bilo je pričakovati ostre kritike dosedanjega društvenega delovanja in mnogo jih je bilo, ki so pričakovali od tega zborovanja ločitve duhov, začetek razhoda koroških Slovencev v dve stranki. Temu pa ni bilo tako, kajti dopoldanski shod zaupnikov je toliko vplival tudi na popoldanske zborovalce, da se je spored izvršil brez posebnih pripetljajev, in da se ni izpremenilo prav nič v načrtih in namenih delovanja političnega društva, kar bi kazalo, da bi društvo krenilo z dosedanje svoje poti. Celi občni zbor se je izvršil po vplivu vodstva v znamenju sloge in konec je bil, kakor po navadi, zagotavljanje, da so koroški Slovenci zopet enkrat popolnoma zadovoljni s svojim političnim društvom in njegovo politiko.

Predsednik dr. Brejc je otvorivši občni zbor pojasnjeval pojem klerikalizma, ki znači politično nadvlado duhovščine, ter zanikal, da bi take razmere vladale na slovenskem Koroškem, pač pa je duhovščina na Koroškem

☛ Dalje v prilogi. ☚

---

kakršna je ljubezen ljudi; a glede na svobodni zakon smo mi pač modernejši od njih!

Nekoč so imeli pri naši hiši, pri Drnuljevih, letoviščarje iz daljnih krajev. Pa je sedela nekoč gospodična Fini v utici na vrtu, zaljubljena kakor muha, in je polglasno čitala iz knjige nemške poezije, dočim sem se jaz sladkal okoli nje in sem seveda vse razumel. Sploh moram reči, da mi, kar nas je rodu lajajočih, dobro umevamo blagoglasni jezik tevtonov, ki je menda edini vreden naših kosmatih ušes. Lajamo ga ne, to je pretežko; vsega niti kuže ne zmore.

Čitala je gospodična Lini:

„O, dass sie ewig grünen bliebe
die schöne Zeit der ersten Liebe!“

Prav zares!

S sladkostjo nebeške mane so kanile te besede v mojo dušo. Kajti ravno tiste čase je krvavelo moje srce v prvi ljubezni do Obrezatove Žive, ki je daleč naokoli slovela po svoji prekopasji lepoti.

Težko je povedati, koliko sem pretrpel zaradi tega dekleta! Uho ni slišalo, oko ni videlo, kar je to bitje prizadejalo moji duši!

Vsa lepa je bila prijateljica moja; drobna, vitka čez pas, s kratko dlačico po svojem životku, na tankih nožicah, vsa rjavkasta, liki prepečena žemljica, milih oči, neprestano migljajočih ušesc, koketno zasukanega repka in tako sladkega in mrzlega gobčka, da nisem našel podobnega, dasi sem bil poznejše čase velik zapeljivec in jih nimam malo na vesti.

Zgodilo pa se je takole.

Nekega dne jo primaham mimo Obrezatovega doma in se oziram na vse strani, kje bi bilo kaj vžitnega, zakaj pozabili so name tisti dan in želodec se mi je obračal v životu. Takrat pa zapazim gospodarja na pragu; kadil je pipo in je gledal, kakšno bo vreme. Ti pa, zvezda moja v solzni dolini, si stala ob njegovem znožju, in si se ponosno ozirala naokoli . . .

Ni te več pozabilo moje srce. Marsikatero dobro jutro sem ti voščil zaman, to je resnica; a naposled si se mi vendarle vdala in si bila moja, vsa, vsa moja, kakor poje Vladimir Levstik:

„Življenje dviga roke nad poljano,
zato si ti nocoj tak dobra z mano,
in vsa pokorna tvoja je prelest;
solzico le pod tvojimi očmi
so našla ustna moja: log temni . . .“

Da ni bil log, temveč navadno kmetsko dvorišče, posejano s kurjimi grički, to me kar nič ne moti: rad bi to pozabil, ko bi imel še tebe, ti slajša mi od vseh klobas na svetu, in bi ti še mogel slediti ob mejnikih in plotovih. Toda, ah, minulo je, ne vrne se; kobila brama te je ošinila s kopitom, in tvoja blaga dušica je šla na potovanje. Živa! Solze mi silijo v oči . . . Živa, Živa . . .

Krrrvav! Krrrvav!

Preklicani paglavci, dajte mi že pokoja in spoštujte starčeve spomine in bolečine. Ali mislite da ste psi? Fej vas bodi, ljudje ste! . . . Seveda ne! Primoj krvav, da je tako!

Ajaj! Ojoj, joj! Ojojoj! Joj! Kaj je to?

Kamen . . . Moja rebra! Ojoj, joj, joj . . .

Boli . . . Peče! Jojoj! . . . Moja nadušljiva pljuča!

Še eden! Neusmiljeni ljudje, z eno besedo!

To je moja smrt . . . Trepečem . . . Zavija me v tilniku . . . Klobase visijo v oblakih; diše, bingljajo . . . Živa, ti si tu? . . . Na moje srce! Odkod . . . prihajaš? . . . Živa . . . moja Živa . . .

Kaj se smejite, paglavci? Ali se hočete naučiti, kako umira junaški pinč? Zares, ne spodobijo se mi solze in tožbe . . . Proč, sentimentalni spomini: romanticizem je za ljudi . . . Poslušajte . . . Blagorodnega rodu sem, aristokrat takorekoč . . . Zato bodi moj poslednji glas:

Krrrvav! . . .

voditeljica narodova v verskih zadevah in sodelovalka v političnih in gospodarskih stvareh. Potemtakem ni med koroškimi Slovenci klerikalizma, a vzlic temu so se začeli oglašati gotovi ljudje, ki hočejo delati razpor ter razcepljati narod v dve stranki, klerikalno in liberalno, češ, da klerikalci niso dovolj narodni in premalo delavni na gospodarskem polju. Obenem pa hočejo liberalci boj proti duhovščini, proti veri in proti nekaterim verskim uredbam. Brezvesten hujskač je tisti, kdor hoče zanesti liberalno gibanje na Koroško, in najboljše je, da se ga prej ko mogoče vrže skozi duri. Nikakega povoda ni za napade na duhovščino in zato je nemogoče sodelovanje z ljudmi, ki zanikajo vse, kar hoče duhovščina. Sicer pa ne odklanjamo nikogar, kdor hoče sodelovati z nami v našem smislu.

Dr. Müller, katerega se smatra na Koroškem za onega, ki hoče zanesti liberalizem v deželo, se ne strinja v vsem z izvajanji dr. Brejčevimi. Ne gre se zato, da bi se zanesel liberalizem med koroške Slovence, govornik sam ni liberalec in niso liberalci tisti, katerim se to podtika, pač pa so nezadovoljni z delovanjem političnega društva in pisavo njegovega glasila „Mira“. Pri državnozborskih volitvah se je dosegel lep uspeh, in ta uspeh se mora dobro porabiti. Treba je nadaljevati delo med ljudstvom in posvetiti posebno skrb narodnemu gospodarstvu. Pri tem pa proč z vsem liberalizmom in klerikalizmom, kakor tudi probuditelji koroških Slovencev niso bili ne liberalni in ne klerikalni, temveč Slovenci in nič drugega kot Slovenci.

Kakor navadno ob takih prilikah, zgodilo se je tudi tu: predsednik je stavil predlog, da se voli dr. Müllerja v odbor, kar se je pozneje po daljši debati, ko se mu je več ali manj izprašalo politično vest, tudi zgodilo. Tako je najlažje „odpraviti nezadovoljneže“, posebno če se ima ostali odbor v rokah.

Glede preosnove društva se je pričakovalo res nekaj globljega, ali razun pomnožitve števila odbornikov od devet do deset, ustanovitve drugega predsedniškega mesta ter odprave določbe, da mora vsaj pet odbornikov stalno bivati v Celovcu, se ni izpremenilo nič.

Glede uredništva „Miru“ so se izražale razne želje. Predsednik je pojasnjeval, da je sedanje uredništvo le provizorično, da se opravlja brezplačno in da se bo služba urednika razpisala.

Gospodarskih vprašanj se na tem shodu ni rešilo nikakih.

Ko je še poslanec Grafenauer izrazil svojo zadovoljnost na lepem izidu občnega zbora, poudarjajoč svoje veselje, da je vstopil v odbor tudi dr. Müller, in je pojasnil še neka gospodarska vprašanja, se je občni zbor zaključil.

Če se sedaj vprašamo, ali je bil ta občni zbor res nekak mejnik v politiki koroških Slovencev, moramo s popolnim prepričanjem odgovoriti, da ne! Z vstopom dr. Müllerja v odbor političnega društva se ni izpremenilo prav čisto nič, kajti večina je večina, in razun enega ali kvečjemu dveh odbornikov so vsi najtrdnejši pristaši neizpremenjene dosedanje politike. Slej ko prej se bo delovalo pod vplivom nemških krščanskih socialcev, slej ko prej bodo pravzaprav le ti vodili politiko koroških Slovencev. Pričakovati je edino le večjih ali manjših prask v odboru političnega društva, morda izstopa kakega odbornika, in stvar bo taka, kakor je bila. Število „nezadovoljnežev“ se bo množilo, prevrat, o katerem se je mislilo, da napoči že sedaj, se je odložil le za kratek čas, sloga je dobila le krpico na svojo razpadajočo „haljino“. Ne vemo pa, ali bo tako začasno krpanje sloge prineslo kaj dobička koroškim Slovencem. Ločitev duhov je tudi na Koroškem neizogibna, čemu torej odlašati, čemu varati samega sebe, ko je vendar vse prepričano, da mora priti tako. Čim pozneje se to zgodi, tem slabše bo, in največja škoda je, da se že zdavnaj ni zgodilo. S tem občnim zborom se je ustvarilo le nekako prehodno stanje, katero ne potraja dolgo in bo našlo svoj konec ob prvem važnejšem političnem koraku, ki ga bodo morali storiti koroški Slovenci. Če ne prej, pri deželnozborskih volitvah se bo pokazalo, da smo imeli prav.

Poglavje o dostojnosti.

Neke čudne razmere so zavladale v našem življenju in to v oficijelno in neoficijelno javnem, razmere, kakoršnih ni najti nikjer drugje. Pojdi kamor hočeš, povsod najdeš značaje, katerim je nemogoče dostojno govoriti o najresnejši stvari, ali to so le posamezniki, redko nasejani, kateri si ne prisojajo nikakega vpliva na javne zadeve in katerim se tudi nikak tak vpliv ne priznava od resnih delavcev v javnem življenju. Drugače pa je pri nas.

V časopisju, katero si lasti nekako vodilno ulogo, je zavladal ton, kakoršnega je najti drugod edino le v predmestnih beznicah. Nasprotnika se obkлada s priimki, za katere je iskati najprimernejšega slovarja v Brehmovem indeksu ali pa seznamu bolezni, ki se zdravijo v blaznici, ubija se ga z najostudnejšimi osebnimi napadi, izpostavlja se njegovo zasebno življenje, njegova družina, da, celo njegova ličnost javnemu zasmehu, skratka, piše se tako, kakor bi bilo časopisje edino zato tu, da ubija vsak čut boljšega in lepšega v ljudstvu. Liberalec ne najde niti lasu dobrega na „prokletem farju“, klerikalec ne na „puhlem liberalnem lenuhu“; vsaka številka liberalnega časopisa mora pohrustati par „debelih farških kuharic“, par „blagoslovljenih prašičev“, zabeliti svojo plehko juhico dnevnih novic s kakim „farovškim škandalom“ — klerikalni list zopet „bije po čeljustih“ liberalne „prvaške mogotce“, „maši gofljo“ liberalnemu „frazerju“, pošilja bodoče učiteljice v bordel in piše, kakor se govori v starem mestu v Trstu. Na klerikalnih shodih nastopajo le „zbesneli popi“, „zarukani mežnarski hlapci“ in kvečjemu še kak „krevljasti Slomškar“, ali kak „grozno kunšten klerikalni očka župan“ — na liberalnih pa kak „liberalni klobasar“, „spufan dohtarček“, „ubogi šolmašterček“, „zanikrna kreatura“; tam klerikalna, tu liberalna „pijavka“, uš, osli itd. kakor v Brehmu. Tu je „kaplanč“ tako neumno, da „sliši planke žvižgati“, tam zopet „učiteljček“, da kar „tuli“. Nasprotni časopis ne „piše“, temveč „bruha in brusi, laja, zavija, se peni kakor stekel pes, poliva s smrdečo gnojnico, se valja po blatu kakor prašič, crka, kakor pes na gnoju“. Baraba, falot, lump so naslovi, ki so prišli tako v navado, da je na vsaki strani vsaj nekaj teh „mastnih ocvirkov“ absolutno potrebno, ako naj spis doseže pri „našem razsodnem in trezno mislečem čitajočem občinstvu“ svoj „Bombenerfolg“. Skratka, piše se tako, kakor bi bilo občinstvo, ki naj čita te „izbruhe onemogle jeze“ in „izbljuvani ogenj in žveplo“ vzrastlo nekje, kjer je pojem dostojnosti popolnoma neznan.

Ako pogledamo k našim najbližjim sosedom, k Nemcem, vidimo, da jim je tak način medsebojnega boja popolnoma tuj. Najhujši boji se vrše med raznimi strankami, piše se ostro, biča se brez usmiljenja, ali vedno v dostojni obliki. Poglejmo slovansko časopisje, nikjer ne najdemo takega ostudnega načina pisanja, kakor pri nas. Edino Slovenci se lahko pobahamo, da se pri nas goji žurnalistika, ki po svojih izrodkih daleč presega nivô vojašničnega dvorišča, toda navzdol.

In kakor časopisje, tako tudi občinstvo. Nočemo ravno trditi, da se povsod kažejo enake razmere, toda gotovo je, da Ljubljana v tem oziru zavzema prvo mesto. Občinstvo si je pod vplivom časopisja prisvojilo isti način občevanja, kakor se je razvil v časopisju. Iste besede, isti izrazi, ista odurnost, ista nedostojnost. V krogih, ki se štejejo med „boljše“, ali v onih, ki se imenujejo „nižje“, ista opolzlost mišljenja, ista sklizkost govorjenja, nemogoča družba za dostojno mislečega človeka, za mladino, za ženske. Iz političnih „zasoljenih“ pogovorov se prehaja v ravno tako mastne „nepolitične“.

Pa še neka posebnost se je udomačila pri nas ter zavzela v občevanju tako stalno mesto, da se brez nje posebno v Ljubljani ne more več izhajati. Mislimo tu tako zelo priljubljeno „zafrkavanje“. Pridi v katerokoli družbo hočeš, pridi kot tujec ali pridi kot domačin, vedno boš našel ljudi, katerih edini način pogovora in zabave je, da se norčujejo iz tebe, tvojega političnega prepričanja, tvojega poklica, značaja, tvoje osebnosti, sploh vsega, kar je na tebi dobrega in slabega. Govori najresnejše, govori o najvažnejšem, najpotrebnejšem, norčujejo se, zbijajo šale s teboj, in če jim ne plačuješ z enakim, te smatrajo za bebca, ki ne zna odpreti ust, ker je preneumen, da bi sledil njihovi „duhovitosti“. Misliti si je lahko, kako vpliva to zbadanje na človeka, ki misli, da bo našel v središču Slovenije, v središču slovenske kulture ljudi, s katerimi lahko izpregovori pošteno besedo, od katerih lahko pridobi na izobrazbi, na oliki in omiki. Plitko, plitko je mišljenje našega „zavednega in prosvetljenega“ občinstva, plitko, kakor je plitek vir, iz katerega zajema svojo modrost — naše vodilno časopisje.

Ni čudno, da se je res trezno in dostojno misleče občinstvo začelo s studom obračati od nositeljev in širiteljev take korupcije v našem javnem življenju, ni čudno, da se vedno glasneje čujejo klici po radikalni odpomoči proti tem ves slovenski narod sramotečim razmeram, ki so krive, da naši nasprotniki s prstom kažejo na nas, očitajoč nam našo „divjaško kulturo“ in odrekajoč nam enakopravnost med kulturnimi narodi. Žalostno je, da moramo govoriti o teh razmerah, ali nič manjšo krivdo bi si nakopavali na glavo, ako bi molčali, ko se gre za rešitev narodne časti. Zato pa bomo tudi z vso strogostjo grajali take in enake pregrehe, prepričani, da stoje vsi dobro misleči na naši strani. Proč z gnilobo z našega narodnega telesa, čim prej se je rešimo, tem boljše za narod, da vsaj ne okuži še zdravih udov.

Politični pregled.

Jugoslovansko ministrstvo?

Ob nastali ministrski krizi je opaziti, s kakim zanimanjem pišejo češki listi tudi o vprašanju jugoslovanskega ministra. „Narodni Listy“ se pečajo s tem že v jutranji izdaji od petka, kjer posebno povdarjajo, da se ministrska lista poviša za eno mesto (od 12 na 13, novo ustanovljen bo „delavski minister“) a tako, da pride to zopet v nemške roke, dočim ostanejo Slovenci, Hrvatje, Italijani, Rusini in Romuni še nadalje brez svojih zastopnikov. V jutranji sobotni izdaji poročajo „Narodni Listy“, da Jugoslovani samo vsled needinosti med seboj niso dobili svojega zastopnika. Istotako poroča „Česke Slovo“ v petkovi večerni izdaji. Needinost med jugoslovanskimi poslanci navajajo kot vzrok, da ostanejo Jugoslovani brez ministra pri rekonstruiranju kabineta tudi drugi češki listi. Tako piše „Vídensky Dennik“ izdaji, da je odklonil ministrski predsednik Beck imenovanje kakega Jugoslovana ministrom, češ, da bi stala za takim zastopnikom samo polovica. Ker vlada med slovenskimi poslanci ob danem položaju needinost, se zavzemljejo „Narodni Listy“, naj se poišče jugoslovanskega ministra iz srede hrvatskih poslancev, in sicer imenujejo v ta namen poslanca Ivčevića.

Z ozirom na najrazličnejše vesti, ki krožijo v teh dneh po časopisju vsled nastale ministrske krize, je imel urednik „Parlamentarne Korespondence“ daljši razgovor z dr. Ivanom Šusteršičem v zadevi vprašanja jugoslovanskega ministra. Iz tega pogovora navajamo sledeče:

„Kako je, velecenjeni gospod doktor, Vaše mnenje glede v zadnjem času ponovno na površje stopajočega vprašanja o jugoslovanskem ministru?“

„„V današnjih razmerah to vprašanje za me ne eksistira.““

„Zakaj povdarjate: v današnjih razmerah?“

„„Rečem Vam lahko, da vem pozitivno, da danes to vprašanje ni aktualno““

„Nasprotujete morda načelno, da bi dobili Jugoslovani svojega ministra?“

„„Tega nisem nikdar dejal. Ne!““

„Kaj pravite h kombinacijam z dr. Ivčevićem, katere vesti krožijo že nekaj časa v političnih krogih?“

„„Prav nič! Kar sem dejal zgoraj, veljaj tudi za to Vaše vprašanje.““

Naslednik domobranskega ministra Latscherja.

Za naslednika sedanjemu domobranskem ministru, čigar ministrsko življenje je rahlo kakor kaplja na veji, se imenujejo Chrobatyn, praški korni poveljnik Czybulka in tudi sedanji mostarski zapovednik.

Ministrska kriza.

Prvotna češka strankarska kriza se je razširila v zadnjih dneh v splošno politično krizo in so se čule vznemirljive vesti o eventualnem odstopu Beckovega kabineta. Splošna sodba je, da se je politični položaj poboljšal in da je višek krize za nami. Nov moment v naši parlamentarni situaciji je ta, da imajo ključ do rešitve sedanje krize v rokah krščanski socialci. V sredo je ministrski predsednik Beck obiskal dr. Luegerja, da razprši njegove pomisleke proti nagodbi in proti vstopu krščanskih socialcev, ki si doslej dali vezati rok v ministrstvo. Kakor se z zanesljivostjo povdarja, Beckova pot ni bila brezuspešna. Rešitev krize je vsekako v obilni meri odvisna od relativnega sodelovanja krščansko-socialne stranke. Po sedanjem položaju je najverjetnejša sledeča kombinacija: Prašek poljedelsko ministrstvo. V tolažbo nemških agrarcev vstopi njih voditelj Peschka kot minister-rojak v Beckov kabinet namesto Pradeja, čigar odstop so češki listi že pred nekaj dnevi napovedali. Pacak ostane češki narodni minister. Trgovsko ministrstvo prevzame krščanski socialec dr. Ebenhoch in novoustanovljeno ministrstvo javnih del dr. Gessmann. (Glede zadnjih dveh je krožila obratna verzija, vendar je naša verzija verjetnejša.) Ministra za Galicijo Dzieduszyckega utegne nadomestiti Glombinski ali pa Abrahamowicz.

Hrvatski poslanci na Dunaju.

„Zveza južnih Slovanov“ je o obisku hrvatskih poslancev izdala sledeči komunike: Danes je vršilo odposlanstvo hrvatske delegacije v ogrsko-hrvatskem državnem saboru, obstoječe iz poslancev dr. Magdića, Pribičevića, Tuškana, Vinkovića, dr. Šavnika in Zagorca poset „Zveze južnih Slovanov“ v Budimpešti. Tekom informativnih razgovorov so se pretresali nazori o političnem položaju in o nagodbenih predlogah. Uspeh dogovorov je sijajen dokaz jugoslovanske vzajemnosti. — O vseh sklepih se je sklenila varovati stroga tajnost. — Odposlanstvo se je v četrtek popoldne ob 5. uri vrnilo v Budimpešto.

Prilastitev Bosne in Hercegovine.

Srbskim listom se javlja z Dunaja: V tukajšnjih diplomatskih krogih pričakujejo v dveh, treh mesecih veliko iznenadenje. Kakor se čuje, bi to iznenadenje imela biti aneksija Bosne in Hercegovine s strani avstro-ogrske monarhije. Zatrjuje se, da so v to že privolile Rusija, Italija in Angleška, ki so se baje zavezale, da v tej zadevi ne bodo delale nobenih zaprek. Gotovi krogi so se samo bali, da bi tega načrta ne preprečila cesarjeva bolezen. Sedaj ko je odstranjena tudi ta zavora, se zdi, da se skoro uresniči stara želja dunajskih dvornih krogov, da se priklopita Bosna in Hercegovina Avstro-Ogrski. — Slične vesti so se že večkrat kolportirale, a se dosedaj še niso uresničile. Najbrž pa tudi ta vest ne bo odgovarjala resnici.

Trgovinska pogodba s Srbijo.

Kakor vse kaže, se bodo pogajanja za ugotovitev trgovinske pogodbe naše države s srbsko kraljevino zopet razbila, kajti Avstro-Ogrska stavi take pogoje, da jih Srbija nikakor ne more sprejeti. Zabraniti se hoče popolnoma uvoz živine iz Srbije v Avstro-Ogrsko in celo transitni promet srbske živine preko naše države. Avstro-Ogrska zahteva nadalje, da bi srbske klavnice nadzorovali avstrijski in ogrski živinozdravniki. Potemtakem bodo najbrž pogajanja brezuspešna.

Dnevne vesti.

— **„Grazer Tagblatt“ o — dr. Šusteršiču.** Na nedeljskem shodu v „Unionu“ je dr. Šusteršič, govoreč o nemški gimnaziji v Ljubljani, pozivljal k prizanašanju ljubljanskemu nemštvu. Ne vemo naravnost, kaj ga je navedlo k temu, ali misliti pa da ta stvar le nekaj. Vodja ljudske stranke, ki se smatra za slovensko, ki je svoj čas toliko zabavljala proti zvezi slovenskih liberalcev z Nemci, ne vidi v Nemcih nikake nevarnosti več, temveč pozivlja svoje pristaše, da naj puste Nemce v miru. Res, malo čudno se to sliši, in za to stvarjo se skriva nekaj, o čemer se bomo najbrž prepričali v bodočem deželnem zboru. In ni zastonj govoril dr. Šusteršič tako „prizanesljivo“, zaslužil je že lepo pohvalo, samo da ne vemo, kaj naj rečemo o človeku, katerega hvali najzagrizenejše glasilo nemških nacionalcev — „Grazer Tagblatt“, ki piše o dr. Šusteršiču: „Voditelj slovenske ljudske stranke je ožigosal v drastičnih besedah poskuse brutalnega nasilja napram mirnemu nemškemu prebivalstvu . . . Na tem shodu se je izrekla prva pametna beseda po mnogih, mnogih letih: naj se pusti Nemce v miru!“ — Ali niso to znamenja, ki kažejo, da bomo v kratkem doživeli še marsikaj, kar ne bo v čast slovenskemu imenu? Dr. Šusteršičeva „prizanesljivost“ pa nemško nacionalna pohvala, in pridenimo še blagohotno pokroviteljstvo naše vlade, kdo bi še dvomil o bodočem položaju!

— **Shod liberalne stranke.** Za nedeljskim klerikalnim shodom jutri v nedeljo, dne 10. t. m., liberalni shod in sicer ob 10. uri dopoldne v „Mestnem domu“. Na shodu bo poročal ljubljanski poslanec Hribar.

— **Ljubljanska mestna galerija slik.** Za bodočo mestno galerijo slik v Ljubljani je nakupilo mesto na slovenski umetniški razstavi v Trstu po eno sliko Groharjevo, Jamovo, Krajčevo, Strnenovo ter Henriete in Šaše Šantla v skupni ceni 1810 K. Slikar Sturtevand je poslal za bodočo galerijo več angleških bojnih slik.

— **Mestni občinski svet ljubljanski** je v torkovi svoji seji sklenil sledečo resolucijo v zadevi belokranjske železnice: „Občinski svet ljubljanski z veseljem pozdravlja dogovor, sklenjen med avstrijsko in ogrsko vlado, glede zgradbe belokranjske železnice in železnice Ogulin-Knin ter pozivlja obenem avstrijsko vlado, da stori brez odloga vse, kar je potrebno za ustavno osiguranje gradnje teh železnic, ki jih smatra za neobhodno potrebne ne le za južne dežele tostranske državne polovice, temveč za vso avstrijsko-ogrsko državo. Še posebej pa izreka občinski svet gospodu ministrskemu predsedniku ekscelenci baronu Becku zahvalo na njegovem dosedanjem modrem in previdnemu raznanju v tej zadevi.“

— **Stenografiranje slovenskih govorov v državni zbornici.** Provokatorični nastop nemškega radikalnega poslanca Mühlwerta v seji 5. t. m., ko je imenoval uporabo nenemških jezikov v parlamentu za „Unfug“, je že obrodil praktične sadove. Dočim se slovenski poslanci poprej niso prepogosto posluževali ustavno zajamčene jim pravice in so sami priznavali praktičnost enojezične razprave, je bil nastop omenjenega poslanca vzrok, da v varstvo principa ravnopravnosti pogosteje govore v svojem materinskem jeziku. Tudi slovenski poslanci so storili enak sklep, vsled katerega se bo v zbornici večkrat čula slovenska beseda. V svrho stenografiranja slovenskih govorov je prideljen parlamentu g. dr. Skabrne iz naučnega ministrstva.

— **G. Betetto,** bivši basist slovenskega gledališča, je sklenil pogodbo z dvorno opero na Dunaju. Po končanih študijah na konservatoriju, za katere dobi od dvorne opere redni prispevek, postane g. Betetto l. 1909 član dunajske opere. Pogodba se glasi na pet let, v kateri dobi doseže končno gažo letnih 12.000 K. Čestitamo svojemu rojaku, ki se mu obeta lepa in slavna bodočnost.

— **Ortopedično-zdravilni zavod.** Opozarjamo čitatelje na tozadevni inserat v današnji številki. Zavod, v katerem se zdravi skrivljene hrbtenice, izbočen hrbet, neenake rame, neenaka ledja itd. po najnovejši in najboljši metodi, stoji pod vodstvom strokovno izobraženih moči. Ker je ta zavod edini te vrste na Slovenskem, ga toplo priporočamo.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** jela je razpošiljati svoj koledar za l. 1908. Kdor pomotoma istega ne dobi, zglasi se naj zanj po preteku 14 dni pri družbenem vodstvu. Cena koledarju je 1 K 20 h, sprejme se pa tudi več, saj je to za našo družbo in po njej za slovensko prosveto.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** naznanja, da so naročile računske, oziroma gostilničarske listke sledeče tvrdke: Hotel Legat, Lesce: hotel Štrukelj, Ljubljana; gostilna Rudolf Kunstelj, Radovljica; gostilna Lav. Bučar, Kostanjevica; Natalija Šepetavec, Idrija; Pepica Majzljeva, Bela cerkev. — Pričakujemo še več naročnikov.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** poslalo se je iz nabiralnikov v mesecu oktobru t. l.: Jos. Kemljanec, Ptuj 8 K 22 h; poverjeništvo družbe v Sodražici 44 K 50; restavracija v „Narodnem domu“ v Ljubljani 26 K 90 h; skupaj tedaj 79 K 62 h. — Vsak, ki razpolaga z družbenim nabiralnikom, naj ga proti koncu meseca redno odpre in darove družbi pošlje. Če ni nikakega daru v nabiralniku, naj se družba tudi obvesti.

— **„Zveza“ nemškega avstrijskega učiteljstva** je zborovala 2. t. m. na Dunaju. Zborovanja se je udeležilo 300 delegatov zastopajočih 50 tisoč učiteljev ter mnogo državnih poslancev. Razpravljalo se je o uredbi učiteljskih plač. Sprejet je bil predlog, da naj se učiteljske plače urede tako kakor one državnih uradnikov 11, 10, 9 in 8 činovnega razreda. Tem zahtevam so se pridružili zastopniki učiteljstva iz vseh kronovin.

— **Davka prosto kuhanje žganja za domačo rabo.** Finančno ministrstvo je izdalo navodilo, po katerem se dosedanje določbe o davka prostem kuhanju žganja za domačo rabo spremenijo in zboljšajo. V navodilu so obseženi tudi razni predpisi in naznanila, ki so bila sedaj raztresena, tako da je tu združeno vse, kar treba vedeti glede omenjenega kuhanja žganja. Navodilo pa se ne razpošlje le finančnim stražam, marveč tudi, kar je popolnoma prav, županstvom, da morejo vse prizadete poučiti, kaj treba storiti in kako postopati v tej reči.

— **Novi dvajsetkronski bankovci.** Ker so sedaj veljavne dvajsetkronske bankovce lahko ponarejali, bodo v kratkem izdali nove. Novi bankovci bodo na bolj trdnem papirju in v umetniškem obziru bolj skrbno izvedeni. Temeljna barva bode vijoličasta, ki se bode z drugimi barvami izlivala v harmonično celoto. Bankovec bode razdeljen na dve polji; na jedni polovici bo v rožnatem ovalu v svetlotisku označena vrednost bankovca; na drugi polovici bode upodobljena ženska glava. Treba bi bilo že o pravem času poskrbeti za to, da bi tudi naš jezik prišel na novih bankovcih do one veljave, ki mu gre.

— **Na celjskem magistratu znajo slovensko.** Mestni urad celjski je bil na vse občine Gornjegrajskega okraja v mesecu malemu srpanu 1907. razposlal nek „Kundmachung“ in sicer na vsako po več izvodov. Občina Kokarje je bila vse te kundmahunge doposlala ravnateljstvu pomožnih uradov c. kr. namestnije v Gradec s prošnjo, naj se ji prestavijo na slovenščino. Omenjeno ravnateljstvo je je poslalo ves akt mestnemu uradu celjskemu, ki je prošnji ustregel ter svoje nemške kundmahunge prestavil na slovenske razglase. — Mestni urad celjski je namreč prišel do prepričanja, da občina Kokarje ni dolžna njegovih nemških razglasov razglasiti, ker so se ti tikali prepovedanega pristajanja plavov k obrežju Savinje ob mestnem obrežju ter bi se splavarji sklicevali na to, da ta zadeva ni bila v občini razglašena, ni preostajalo mestnemu uradu celjskemu nič druzega, nego doposlati občini Kokarje slovenski prevod, kar se je tudi zgodilo v pravilni slovenščini. Šele sedaj je občina Kokarje to zadevo razglasila. Ta slučaj nam z nova pričuje, da imajo občine moč, pridobiti slovenskemu jeziku mnogo veljave.

— **„Südmärkiscker Spar- und Vorschussverein“** v Št. Ilju v Slov. Goricah se razdruži. Tako so sklenili v vodstvu te posjilnice. Zakaj? Širijo se različne sumljive govorice, a to jo gotovo, da se ta Südmarkina „vorschuskassa“ bliža z vsakim dnem gotovemu propadu, ali bolje rečeno, postala je bankerotna. Nihče ni več vlagal denarja, nihče obresti plačeval in tudi nikdo ni hotel biti več v vodstvu. Ljudstvo ni imelo nikakega zaupanja v ta nemški zavod, celo najbližji Höltschlovi privrženci so zrli nezaupljivo v to prazno kaso. Z velikim pompom in Vsenemcem navadnim hvalepolnim kričanjem se je ta posojilnica pred leti ustanovila kot konkurent naši slovenski posojilnici. Höltschl in njegova südmarkarska družba je tedaj v vsenemškem časopisju prerokovala naši posojilnici gotov propad. A danes! „Hranilnica in posojilnica“, ki je ustanovljena po župniku Kelemina in drugih rodoljubih, krasno napreduje in izvrstno deluje v blagor ljudstva, ima že svoj lastni dom v sredini Št. Ilja ter ima zasigurano bodočnost — ker ima zaupanje ljudstva v svoji posesti!

— **V Središču na Štajerskem** je začelo „Zgodovinsko društvo“ pod vodstvom gg. dr. Stegenšeka in dr. Kovačiča izkopavati blizu „Trat“ na župnikovi njivi Cirkovci, kjer je stala nekdaj župna cerkev sv. Jerneja, katero so ponoči, kakor pravi ljudska pripovest, prenesli angeli na Grabe, kjer stoji današnja župna cerkev sv. Duha. Po kratkem izkopavanju so delavci odkrili 50—60 cm debele temeljne zidove, med katerimi je ležalo vse polno okostnjakov. Nekateri so nosili ob sencih bronaste zaponke v podobi črke S, značilno znamenje slovanskih grobov. Odkrili so pozneje razne hodnike in ozke, cevem podobne predore — očividno priprava za osrednjo kurjavo. Vodji izkopavanja sta mnenja, da je tu morala nekdaj stati rimska vila, katera pa se je razrušila in so v njenih razvalinah stari naši pradedi pokopavali mrliče.

— **Šoštanj.** V tem v narodnem oziru tako izpostavljenem trgu snujemo „Sokola“. Ker zahteva ustanovitev društva mnogo gmotnih žrtev, obrača se pripravljalni odbor z udano prošnjo za prispevke, na vse rojake, ki žive izven domačega kraja, na vse tiste, ki so prebili manj ali več časa med šoštanjskimi Slovenci, boreči se z istimi ramo ob ramo proti prodirajočemu nemškemu nasilstvu — na vse tiste, ki umejo ceniti Šoštanj kot trdnjavo, nahajajočo se sicer začasno v tujih rokah, za kojo se pa morajo zastaviti vse sile, da se izvije sovražnikom iz roke — končno na vse iste, koje vzradošča razvoj Sokolstva na Spodnjem Štajerskem. Za vsak najmanjši dar — iskrena sokolska hvala! Prispevke blagovolite pošiljati na naslov Vladimir Vošnjaka v Šoštanju.

— **Železniška nesreča.** V Mariboru je trčil osebni vlak iz Spodnjega Dravograda v stroj tovornega vlaka. Oba stroja sta močno poškodovana, trije potniki, med njimi ena gospa, so bili ranjeni.

— **Vojaške vesti.** Prihodnjo spomlad bodo premeščeni: Dragonski polk št. 4 iz Maribora v Ens, dragonski polk št. 5 iz Dunajskega Novega mesta pride v Maribor, Slovensko Bistrico in Gorico, husarski polk št. 16 iz Budimpešte v Maribor, Gradec in Radgono, lovski polk št. 19 iz Komorna v Celovec.

— **Grafenauer v — „Slovenskem klubu“!** V četrtek se je vršil v Celovcu shod zaupnikov iz Grafenauerjevega volilnega okraja (sodni okraji Pliberk, Doberlavas, Železna kapljar Borovlje). Kakor se nam poroča, je bilo glavno vprašanje na tem shodu, „kam naj vstopi poslanec Grafenauer“. Cela stvar ima precej globoko ozadje. Že letošnji glavni občni zbor, ki se je vršil meseca aprila, predno se je začel volilni boj, bi bil moral določiti Grafenauerjevo pot, ali vendar so vladale tedaj še drugačne razmere na Koroškem in reklo se je, da naj Grafenauer ne vstopi v noben slovenski klub, oziroma, da se še ne more reči, kam naj vstopi, ker še ni bilo gotovo, ali bo samo eden jugoslovanski klub, ali dva. Vsekakor se pa je takrat izrečno poudarjalo, in Grafenauer je tudi sam vedno zatrjeval, da v klubu, v katerem odločuje dr. Šusteršič, ni prostora za poslanca koroških Slovencev. Znani so slovenskemu svetu tudi še članki, katere je priobčil Grafenauer v Miru“ in v katerih ni ravno prijazno govoril o S. L. S. in njenih voditeljih, temveč v tonu, kateri je jasno kazal, da Grafenauerja ni volja delati z dr. Šusteršičem skupaj pod eno streho. Izvršile so se volitve, in Grafenauer je bil izvoljen. Ob začetku zasedanja državnega zbora je dobil Grafenauer od političnega društva, katero se smatra za legitimnega zastopnika koroških Slovencev in katerega podpredsednik je Grafenauer, navodilo, da naj ne vstopi v nobenega izmed obeh klubov, pač pa naj bo v prijateljski zvezi z obema ter naj deluje kolikor možno nato, da se kluba zedinita. Pač so res čudni časi na Koroškem, kajti v četrtek je shod zaupnikov izrekel odločno željo, da naj Grafenauer vstopi v „Slovenski klub“, torej tja, kamor se je Grafenauer svoj čas branil na vse pretege. Navzočih je bllo 74 zaupnikov iz 23 občin volilnega okraja. Za vstop v „Jugoslovansko zvezo“ je glasoval samo en zastopnik, in pri nato se vršečem tajnem glasovanju, je bilo 71 glasov za „Slovenski klub“ trije pa za „Jugoslovansko zvezo“. Sedaj seveda nastane vprašanje, kaj bo storil Grafenauer. Poslanec ima glede svoje taktike popolnoma proste roke in nihče mu jih ne sme vezati. Zaupni shod je sicer tudi soglasno sprejel resolucijo o združitvi obeh jugoslovanskih klubov, ali kakor se nam zdi, je to le udarec v vodo zaradi lepšega. Vse kar bi bilo mogoče storiti, da je Grafenauer, svest si svoje poslanske časti, stori sam po svoji volji, kakor izprevidi, da je prav, in po našem mnenju je to, da zavzame tudi za nadalje tako stališče, kakor ga je zavzemal doslej med obema klubom a. Kolikor poznamo Grafenauerja, je to mož trdne volje, a obenem tudi človek, na katerega vpliva trenotek. Vzemimo le slučaj na Bohinjski Bistrici, kjer se je že začelo „delo“ za Grafenauerjev vstop v „Slovenski klub“. Ne verjamemo, da bi Grafenauer po treznem preudarku mogel izpolniti „željo zaupnikov“, katerim so jo drugi vcepljali dolge mesece in nazadnje tudi vcepili. Pred letom dni ni niti eden koroški Slovenec niti pomislil nato, da bi Grafenauer sedel z dr. Šusteršičem v enem klubu, sedaj pa, ko ni bilo nikake pojasnitve, nikakega zadoščenja, sedaj pa je vse dobro, vse pozabljeno, in Grafenauer naj bo najzvestejši oproda voditelja tiste stranke, katero je pred letom dni v glasilu koriških Slovencev še imenoval — prokleto. Trdno se zanašamo na politično in osebno čast Grafenauerjevo, ki temu za koroške Slovence tako zaslužnemu in sicer trezno mislečemu možu ne bo dopustila, da bi se na željo zapeljanega ljudstva metal pod noge tistim, katere ni nikdar smatral za prijatelje koroških Slovencev. Ljudstvo bo med tem že samo spoznalo, da ni vse zlato, kar se mu iz Celovca kot tako kaže, in tedaj bo tudi znalo ceniti Grafenauerjevo moško prepričanje. Grafenauer ne bi bil mož, ako bi tako mimogrede izpremenil svoje prepričanje, ali kaj takega ni pričakovati o njem, prej kaj drugega, kar bi bilo pa za koroške Slovence največja nesreča, o čemer pa nočemo

govoriti. Eno pa še rečemo: Vstop Grafenauerjev v „Slovenski klub“ z vsemi posledicami takega koraka bi bil začetek konca koroških Slovencev po njihovi lastni krivdi in po krivdi tistih voditeljev, ki vežejo ljudstvu oči, da sami boljše vidijo. Upamo, da se kaj takega ne bo zgodilo!

— **Celovški „Mir“ — obtožen.** Odvetniški kandidat dr. Josip Oblak v Celovcu je vložil proti „Miru“ tožbo radi žaljenja časti. Povod so bili napadi na njegovo osebo, ki jih je „Mir“ v zadnjem času priobčeval.

— **Državna policija v Pulju.** Začetkom leta 1908. se baje v Pulju namesti oddelek državne policije 100 mož, ki bo imel v svojem delokrogu Rovinj, Vodnjan in druge kraje v okolici. Vlada je končno vendar prišla do prepričanja, da ni mestna policija več sposobna za vzdrževanje javnega miru in reda, kar se je tako jasno pokazalo pri zadnjih kamorističnih-socialističnih izgredih.

— **Burja** je zadnje dni pokazala na Primorju vso svojo moč. Dosegla je hitrost 85 kilometrov, katera pa se je tupatam povečala celo na 115 kilometrov v uri. Promet je zelo trpel, kajti vsi vlaki so imeli zamude in lokalni parobrodi sploh niso mogli voziti. V tržaški luki je bil ves promet nemogoč. Veliko ljudi je burja prevrgla, da so se močno poškodovali, eno osebo pa vrgla v morje. Tudi poslopja so precej poškodovana.

— **Nemška šola v Zadru.** V Zadru obstoji nemška ljudska šola, ki jo vzdržuje vojno ministrstvo za otroke častnikov. Od 250 letos vpisanih učencev je pa samo 7 častniških, vsi drugi so hrvaških in italijanskih rodbin. Kako škodljivo je za deco, da se ne nauči dobro ne svojega ne tujega jezika, je vobče znano — Nemci pa paradirajo s slovansko deco v svojih statistikah.

---

* **Nadvojvoda Fr. Salvator** je ob bodenskem jezeru z avtomobilom zadel v neki voz, da sta bili konju prvi nogi odtrgani ter so bili vsi, ki so sedeli na vozu, bolj ali manj hudo ranjeni.

* **Velikanski potres.** V ruski srednji Aziji je potres naredil velikansko škodo, posebno v buharski guberniji. Mesto Karatag je popolnoma porušeno, čez 3000 ljudi je mrtvih, rešilo se jih je komaj 70. Opustošena je tudi vsa okolica.

* **Nov škandal v Nemčiji.** Časnikar Brand je očital nemškemu državnemu kancelarju knezu Bylowu nenormalna nagnenja. Državno pravdništvo je vložilo tožbo proti Brandu in te dni se je vršila tozadevna obravnava v Berolinu. Kot priča je bli poleg državnega kancelarja zaslišan prosluli knez Eulenburg. Knez Bylow je odločno zavračal vsa očitanja in ravno tako je tudi Eulenburg odločno oporekal, da bi bil katerikrat zakrivil le najmanjšo stvar v smislu postave proti zločinu homoseksualizma. Brand se je skliceval na napačne informacije ter obžaloval svoje napade, ali sodišče ga je vzlic temu na poldrugo leto ječe in plačilo stroškov.

* **Izgredi vojakov v Zagrebu.** Zadnji petek ponoči je hotelo okrog 30 topničarjev po sili udreti v zagrebško kavarno „Sokol“, ker je že bila zaprta. Mestni policaji so jim to hoteli zabraniti, vsled česar se je razvila prava bitka med policaji in vojaki. Eden policaj, oče dveh majhnih otrok, je dobil udarec po trebuhu, tako da so mu prilezla črева na dan in bo gotovo umrl. Vojaška oblast ne more najti krivcev.

* **Trgovina z mrliči.** V Segedinu je prišla policija na sled obsežni trgovini z mrliči. Neki trgovec Härin je delal iz mrličev okostnjake za prodajo, mrliče pa so mu prodajali skupno ravnatelj mestne bolnišnice dr. Hollos, župan Lazar in mestni zdravnik Farago.

* **Na grobovih Zrinjskega in Frankopana** so se mudili zadnjo soboto hrvaški državnozborski poslanci. Poslanec don Ivanišević je služil staroslovansko mašo, na grobu pa sta govorila Tresić in Ivanišević.

* **Primanjkanje železniških tovornih voz.** Na posredovanje državnega poslanca Maštalke je obljubila vlada najeti posojilo 200 milijonov kron za nakup železniških tovornih voz, katerih zlasti na Češkem vsako leto proti jeseni zmanjka.

* **Obravnava proti 10.000 obtožencem.** V biskajskem mestu Bilbao na Španskem bo v kratkem razprava kakršne še ni bilo na svetu. Neka mlada modistka, Jesusa Pujana po imenu, je ubila zaročenca, ki jo je oskrunil in zapustil. Vsled raznih olajševalnih okolnosti je bila obsojena na tri leta ječe. Zveza modiskt je pa imela pred kratkim shod, na katerem je soglasno sklenila in odposlala izjavo simpatij Jesusi. To izjavo je podpisalo 10.000 žensk. Državno pravdništvo je videlo v tej izjavi kaznjiv prestopek in je obtožilo vseh 10.000 podpisanih ter sestavljalca izjave nekega Manuela Arazana. Vseh prič je približno tudi okoli 10.000.

Prosveta.

S. Gregorčičeva javna čitalnica in knjižnica v Ljubljani ima sledeče liste, in sicer:

V slovenskem jeziku 23 političnih, 15 gospodarskih in strokovnih, 4 bogoslovne, 2 reviji in 1 humorističen;

v hrvaško-srbskem 26 političnih, 2 leposlovna, 1 gospodarski in trgovski in 1 revijo;

v češkem 7 političnih, 1 leposlovni in 2 reviji;

V poljskem, ruskem, rusinskem in francoskem po en političen časopis, v italijanskem tri politične časopise;

v nemškem 10 političnih, 2 socialno gospodarska, 1 naravosloven in 2 humoristična.

Od otvoritve čitalnice, t. j. od 8. junija do 1. novembra, znaša število čitateljev 12.180. Povprečen obisk znaša torej 83 oseb na dan.

Knjižnica šteje 1208 knjig in sicer:

V slovenskem jeziku: 593 leposlovnih, 39 zgodovinskih, 8 zemljepisnih, 3 filozof. in relig., 7 naravoslovnih, 6 zdravstvenih, 6 gospod. trg. obrt., 12 pedagogičnih, 1 tehnično, 60 raznih;

v hrvaškem, oziroma srbskem: 78 leposlovnih, 12 zgodovinskih, 3 zemljepisnih, 3 filoz. in relig., 1 umetn. in umetn. obrt, 4 naravoslovne, 3 zdravstvene, 1 gospodarsko-trgovsko, 1 pedagogično in 8 raznih;

v češkem, poljskem in rusinskem jeziku 7 leposlovnih, 1 zgodovinsko in 3 razne;

v nemškem jeziku: 57 leposlovnih, 6 zgodovinskih, 24 zemljepisnih, 33 filoz. in relig., 5 umetn. in umetn. obrt, 35 socialna vprašanja razmotrujočih, 76 naravoslovnih, 30 zdravstvenih, 4. gospod, trgov. in obrt. 5 pedagogičnih, 9 tehničnih, 60 raznih.

Izmed naštetih knjig izposodilo se je od otvoritve knjižnice, t. j. od 19. septemba do 1. novembra, skupno 1337 knjig in sicer: 995 slovenskih (največ leposlovnih), 325 nemških in 17 drugih slovanskih.

Ta števila v tako kratkem času izposojenih knjig, so pač jasen dokaz, kako željno sega občinstvo po čtivu, in le želeti je, da to prepotrebno napravo vsak rodoljub vsestransko po svojih močeh podpira.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Vsled neugodnih denarnih razmer v inozemstvu je denarni trg zelo slab. Skoraj vsi vodilni papirji izkazujejo padanje, posebno alpinske montanske akcije so precej trpele. Padle so približno za 6 K. Državne rente so se prilično obdržale. Tudi akcije železniških podjetij so padle.

Promet s pridelki.

Pri žitu se cene zadnji čas niso dosti spremenile, le koruza in oves sta v ceni nekoliko poskočila. Sploh so cene že precej visoke in je zvišanje mogoče le za malenkost. Trg vkljub ugodnim razmeram ne doseže prave živahnosti.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 12·95 do K 13·45; slovaška nova 77 do 81 kg K 12·50 do K 12·80; nižeavstrijska in moravska, nova K 12·10 do K 12·40.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 12·— do K 12·20; peštanska nova 72 do 75 kg K 11·95 do K 12·15; avstrijska 72 do 75 kg K 11·90 do K 12·15; ogrska 72 do 74 kg K 11·90 do K 12·15.

Ječmen moravski K 10·— do K 10·60, slovaški K 8·25 do K 9·90.

Koruza, ogrska K 7·90 do K 8·05.

Oves, ogrski srednje vrste K 8·95 do K 9·20; prve vrste K 8·70 do K 8·—.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 61·60 D, K 62·— Bl. Cena se ni izpremenila.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 96·50 D, K 98·—. Cena se ni izpremenila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72·75 do K 73·25. Cena nekoliko padla.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11·50 do K 12·— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K	0·64	do K	1·68
„ „	zadnje	„	0·84	„ „	1·88
telečje „		„	1·12	„ „	1·80
svinjsko „	ogrsko	„	1·12	„ „	1·60
ovčje „		„	0·60	„ „	1·08

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 76·50 D, K 77·— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 41·50 D, K 42·— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 65·50 D. K 66·— B ab Dunaj. Cena je nekoliko padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 73·— D K 74·— B, kristalni sladkor prompt K 65·— D, K 65·50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 49·— D; K 50·— B; Santos Perl Good K 53·— D; B. 54·— K— prompt od Trsta. Tendenca mirna

---

Sleparjenje s Tomasovo žlindro. Nekateri trgovci, zlasti eden iz Trsta, ponujajo pri nas na Kranjskem in na Primorskem Tomasovo žlindro po 5 K 75 h 100 kg postavljeno na kolodvor v Trstu in pravijo, da je ta žlindra 17 do 19 odstotna.

Kdor pozna kupčijo s tem blagom, tisti ve, da je ponujanje žlindre, ki more imeti dva odstotka manj ali več forforove kisline, samonasebi že čisto navadno sleparstvo, in kdor tako ravna, se mu ne sme zaupati, da bi tudi drugače ne sleparil.

V vsej Evropi imamo tri velike skupine, ki prodajajo Tomasovo žlindro na podlagi skupnega dogovora pod eniministimi pogoji. Ena taka skupina je v Pragi, ki pa zaradi drage voznine za južno Avstrijo, torej za nas, ne hodi v poštev. Druga skupina je na Angleškem, in ta glasom dogovora v Avstrijo sploh ne sme prodajati. Tretjo skupino tvorijo nemške in belgijske tvornice, ki imajo največ blaga v roki, ki ga pošiljajo čez morje v Trst, in tega mi dobivamo. Tomasova žlindra, ki jo ponujajo pri nas tržaški in drugi trgovci, je vsa od berolinskih tvornic.

Vse tvornice Tomasove žlindre prodajajo svoje blago po cenah, ki jim je podlaga vsebina. to so odstotki fosforove kisline. Cena torej velja za 16-, 17-, 18- itd. odstotno Tomasovo žlindro, in nobena tvornica ne ponuja blaga za enotno ceno, če ima žlindra 17 do 19 odstotkov. Trgovci sami delajo take neumne in obenem sleparske ponudbe, ki imajo namen edino le kmeta slepariti.

Trgovec je kupil od berolinskih tvornic Tomasovo žlindro z natanko zaznamovano vsebino in jo je moral tako plačati, kakor kaže na vreči zaznamovana vsebina, ki pa, mimogrede bodi omenjeno, tudi ni vselej zanesljiva.

Če tržaški ali kateri drug trgovec ponudi 17- do 19 odstotno blago, potem sme kupec biti zagotovljen, da bo dobil v najboljšem slučaju le 17 odstotno blago, kajti 19 odstotna žlindra je danes za 67 vin. dražja kakor 17-odstotna Iz tega sledi, da je omenjanje 19 odstotkov le limanica, ki nanjo kmete lovijo.

Označeni trgovci se sploh zanašajo na nebrižnost ali pa na nevednost kmetov, češ da prejetega blaga sploh ne bodo dali preiskati po kakem kemijskem preskušališču. Oni pošljejo zato račun v trdni nadi, da bo kmet Tomasovo žlindro plačal, ne da bi jo dal preiskati in ne da bi prišel na sleparijo.

Mi n. pr. dobro vemo, da danes v Trstu sploh ni nobene druge žlindre kakor samo 16 odstotna, in če kak tamošen trgovec pošlje 17- do 19 odstotno blago, bo prav gotovo v resnici poslal le 16 odstotno. Ti trgovci tudi ne jamčijo za vsebino fosforove kisline, in če jih kdo trdo prime, pa pravijo, da naj se da žlindra preiskati in kolikor vsebina kaže, tako naj se plača. Pri tem imajo zopet svoje sleparske nakane. Preskušnja stane denar, in le tisti, ki vzame cel vagon, ima pravico do brezplačne preskušnje. Navadni odjemalci ali kmetje, četudi kupijo cel vagon, niso poučeni, kako se pravilno iz celega vagona vzame vzorec za preskušnjo, in ker ga navadno pravilno ne vzamejo, in sicer proti predpisom berolinskih tvornic, pa trgovci potem ugovarjajo resničnosti preskusa, ker vzorec ni bil prav vzet, in v slučaju pravde kmet podleže.

V prav zadnjem času se je dognalo, da je neki tržaški trgovec proti dogovoru poslal namesto 18odstotne žlindre 17odstotno, vreče so tudi bile zaznamovane s številko „17“, a pravilna preskušnja je dognala, da poslano blago ni imelo niti celih $16\frac{1}{2}$ odstotkov fosforove kisline. Po določilih berolinskih in vseh drugih tvornic Tomasove žlindre, ki jamčijo za vsebino, je dovoljena razlika $\frac{1}{2}$ odstotka, in če je večja, jo mora tvornica povrniti.

C. kr. kmetijska družba ožigosa to sleparjenje s Tomasovo žlindro v dogovoru z „Gospodarsko zvezo“ v Ljubljani in torej svari kmetovalce pred takimi trgovci in agenti s Tomasovo žlindro.

Imenovana zastopa jamčita za vsebino fosforove kisline od prodane Tomasove žlindre in zato imata oba iste cene, ki so danes sploh mogoče, in je izključeno, da bi kdo na pošten način mogel Tomasovo žlindro ceneje oddajati.

Vsled dobljene izkušnje smo upravičeni izreči sumnjo, da izvestni trgovci devljejo blago v vreče, ki so zaznamovane z višjo vsebino fosforove kisline. Preiskala se je n. pr. Tomasova žlindra takih trgovcev in je imela manj fosforove kisline kakor je bilo na vreči zaznamovano, dočim tisto blago, ki ga prejema kmetijska družba ali „Gopodarska zveza“, ima redno večjo vsebino kakor kaže vreča. Iz tega sledi, da so tvornice poštene in vsaj kmetijskim zastopom v bojazni pred preiskavo pošiljajo zajamčeno dobro blago. Kdor torej noče biti osleparjen, ta naj ne kupuje Tomasove žlindre od ožigosanih trgovcev in agentov ter najserajši obrne do kmetijskega zastopa, kamor je včlanjen.

Zavedne kmetovalce, kmetijske podružnice in zadruge opozarjamo na tu opisana dejstva ter jih prosimo, naj v tem zmislu pouče svoje manj zavedne tovariše.

Tvornice za Tomasovo žlindro jamčijo le za pošiljatve v celih vagonih. Vzorce za preskušnjo je vzeti na naslednji način: Z nalašč za to prirejenim svedrom je iz vsake pete vreče vzeti poskušnjo, ki naj se potem na steklenico, ki se zamaši ni zapečati s pečatom prejemnika in priče. Poskušnjo naj vzame kupec, oziroma prejemnik ali njegov pooblaščenec, v navzočnosti nepristranske priče, ki se mora o namenu vse zadeve poprej poučiti. Na steklenico je prilepiti listek, kamor je zapisati število vagona, železniško postajo, od koder je bila Tomasova žlindra poslana, datum in ime tvornice, potem število vreč, težo, znamko in zajamčeno vsebino fosforove kisline. Za vsak vagon je vzeti posebno poskušnjo v tri steklenice ter mora biti v vsaki najmanj 250 g na popisani način vzete žlindre. Vse tri steklenice za vsak vagon je pravilno popisati in izpolniti je tri svedočbe o vzeti poskušnji, ki jih mora podpisati prejemnik ali njegov pooblaščenec in omenjena nepristranska priča. Ena steklenica s poskušnjo se mora takoj poslati na kako kemijsko preskušališče, ki je v to svrho pooblaščeno. Za Kranjsko je pooblaščeno kmetijsko-kemijsko preskušališče za Kranjsko v Ljubljani. To je nakratko in površno povedano, kako je postopati, a podrobno navodilo za to postopanje je dobiti s tiskanimi golicami vred pri tvrdki „Thomasfosfatfabriken", Berolin W., Karlsbad 17, in tudi vsak trgovec jih ima dovolj v zalogi. Tisti trgovec, ki bi ne hotel Tomasove žlindre z jamstvom prodati in postreči s tozadevnimi navodili in tiskanimi svedočbami, kaže s tem že naprej svojo sumljivost in se lahko smatra za sleparja, in zato moramo pred njim svariti.

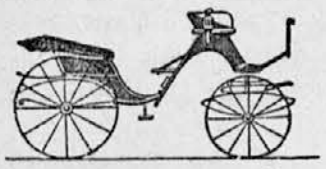

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno		K 1·— lit.	Tropinovec navad.		K 1·— lit.
„	III.	„ 1·10 „	„	III.	„ 1·10 „
„	II.	„ 1·30 „	„	II.	„ 1·20 „
„	I.	„ 1·50 „	„	I.	„ 1·40 „
Drožnik	III.	„ 1·30 „	Brinjevec	III.	„ 1·40 „
„	II.	„ 1·50 „	„	II.	„ 1·80 „
„	I.	„ 1·80 „	„	I.	„ 2·— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta **„Slovenec"** narodna grenčica narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin komad in sodi 5 vin liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo"! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: **Miklošičeva cesta 6** nasproti hotela „Union".

Delavnica: **Igriške ulice 6** **Ljubljana.**

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji" dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe".

Brošura po **30 vin** se dobiva v knjigotržnici g. **Lav. Schwentnerja v Ljubljani.**

Sukno in modno gosposko blago, damsko fino blago in loden najceneje dobavlja

A. Skorkovsky v Humpolcu (Češko).

Tovarniška zaloga v Pragi

II., Jungmanov trg (nasproti spomenika).

Uzorci brezplačno.

„Učiteljska tiskarna" v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje **hranilnih knjižic**; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje **vabil, pravil, plakatov, diplom**, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. **Cene zmerne.**

Poštena in solidna postrežba!

Zmerne cene!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta" **Ljubljana** Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnico. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, **železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava**, vse **orodje** za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, **portland** in **roman cement, traverze** in **železniške šine.** Za kmetovalce posebne važnosti so **ročno-povlečne grablje**, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent **„Sack". Posnemalniki za mleko** in vsa druga oprava za mlekarne.

Zmerne cene!

Poštena in solidna postrežba!

Ortopedično zdravilni zavod

v katerem se zdravi pod nadzorstvom **dr. Ivana Oražna raznovrstno skrivljene hrbtenice, izbočen hrbet, neenake rame, neenaka ledja** itd. se nahaja:

Turjaški trg štev. 4, I. nadstr.

Pojasnila daje **dr. Ivan Oražen** ob svojih ordinacijskih urah od 9.—10. dop. in od 2.—3. pop. **v Wolfovih ulicah štev. 12.**

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice štev. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospode, gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštnine prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 **zidarsko, zarezno** in **vso drugovrstno opeko** v vsaki množini.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke". Lastnina „Slov. gosp. stranke". Tisk „Učiteljske tiskarne" v Ljubljani.